

Het verlangen om te communiceren: Het leven in een meertalige Zweedse kleuterschool

Vandaag leven er heel wat etnische groepen in Zweden. 14 procent van alle kinderen die jonger zijn dan vijf, heeft ouders die elk uit een ander land komen. **Emilie Stendahl** bracht een bezoek aan een kleuterschool in Stockholm, waar ze een heel eigen aanpak rond diversiteit hebben uitgewerkt.

De Stella Nova kleuterschool ligt in Hallonbergen, een voorstad van Stockholm met tal van etnische bevolkingsgroepen. Van de 105 kinderen tussen één en vijf die er school lopen, spreekt twee derde thuis een andere taal dan het Zweeds. Er komen gezinnen van maar liefst 30 nationaliteiten langs. De vier grootste groepen zijn Eritrees, Syrisch, Libanees en Iraans.

Diversiteit: een probleem of een uitdaging?

De pedagogen op Stella Nova zijn sterk beïnvloed door de pedagogische theorieën en aanpak van Reggio Emilia in Italië. Ze leggen noch de nadruk op de diversiteit binnen de groep of het land waar de kinderen vandaan komen, noch op hun eventuele tekortkomingen. Die laatste benadering is bij migrantenkinderen niet ongebruikelijk. Stella Nova daarentegen beschouwt iedereen, kinderen en volwassenen, als verschillend, uniek en belangrijk. De nadruk ligt op wat de kinderen wel kunnen. Kleuterleidster Jenny Chen werkt al 15 jaar op Stella Nova. Ze ziet rijkdommen en uitdagingen, waar anderen alleen problemen vaststellen. “Ik heb al mensen ontmoet die vinden dat ik meer zou moeten verdienen, omdat ik in een omgeving

als Hallonbergen werk”, zegt ze op een kritische manier. Het is duidelijk dat ze die benadering absurd vindt. De taal is volgens Stella Nova een onderdeel van alle activiteiten en geen ‘apart’ gegeven. Kinderen moeten de kans krijgen om zich op verschillende manieren uit te drukken en het verlangen om te communiceren moet opgewekt en ondersteund worden.

Kinderen bepalen de agenda

Deze algemene pedagogische aanpak, met een rotsvast geloof in de vaardigheid van kinderen om iets te leren, stuurt de praktijk aan. Directeur Nevelle Harper vindt het belangrijk om af te stappen van de dagelijkse routine, die door volwassenen gecontroleerd wordt: “Volwassenen hadden de gewoonte om de week hier in activiteiten in te delen. Vandaag luisteren we meer naar de kinderen, zij bepalen de agenda samen met de pedagogen.” Heel wat projecten zijn op die manier gegroeid bij Stella Nova. Ze groeien organisch wanneer kinderen

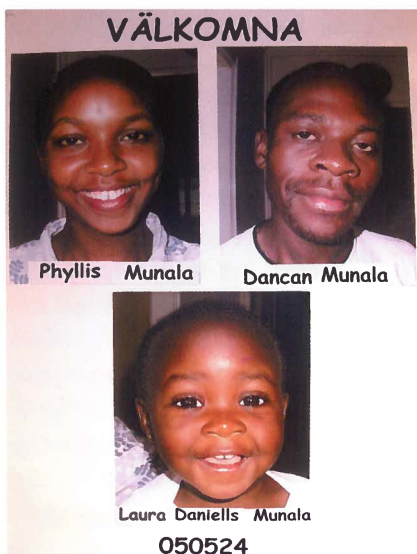
interesse in iets krijgen. Pedagogen volgen hen daarin, steunen hen en reiken ideeën aan.

Tijdens het middagmaal zitten de kinderen in kleine groepjes rond lage houten tafels. De volwassenen hebben een aparte plaats. Dit is het resultaat van heel wat overleg en denkwerk bij de leerkrachten. Ze zien het als hun verantwoordelijkheid om gelegenheden te creëren, waar de communicatie openbloeit. Dat gebeurt tussen kinderen onderling, en tussen kinderen en volwassenen. De tijd en ruimte moeten goed gestructureerd zijn en niet zozeer activiteiten voor taal oefening aanreiken. Alleen zo zijn conversaties en korte gesprekjes mogelijk. Vanuit dit perspectief zijn de maaltijden het ideale moment voor kinderen om samen dingen te doen en te praten. Als er een volwassene bij de kinderen zit, gebeurt de communicatie

Emilie Stendahl
(emilie.stendahl@gmail.com) is freelance journalist.

met, of op aansturen van de volwassene, volgens zijn codes.

Het personeel spreekt Zweeds tegen de kinderen, maar op een erg berede-nerde manier. Jenny werkt op dit ogenblik met kinderen van een jaar

oud. Ze zal de kinderen ook volgen wanneer ze de verschillende afdelingen van de school doorlopen. Ze praat nu tegen hen zonder dat ze haar eigen taal vereenvoudigt, en observeert de kinderen terwijl ze communiceren: “Mensen vragen me hoe we eigenlijk werken met kinderen die zoveel talen spreken. Als volwassenen

moeten we vooral erg geïnteresseerd zijn, en goed luisteren.”

Er zijn heel wat manieren om een taal te leren. De waarde van verschillende woorden wordt bij Stella Nova constant gewikt en gewogen: “Taal is erg belangrijk en we schenken veel aandacht aan de woorden die we gebruiken. We bespreken de woordenschat constant”, zegt Jenny. Spreektaal en dialect worden zoveel mogelijk vermeden en de leerkrachten proberen voor elk ding het juiste woord te gebruiken. Een schoen is een rubberlaars, een sportschoen, een paar teenslipers of schoenen met hoge hakken. Alle speelgoed op de planken, zoals de verzameling plastic diertjes, is duidelijk gemarkeerd met een naam. Een hond is niet zomaar een hond, maar een Col- lie of een Golden Retriever. Op de glazen bokalen zie je zelfs staan: potloden, pennen, Super Ferby kleurpotloden en puntenslijpers.”

Gezinnen verwelkomen

De gedachte van participatie en openheid wordt ook verder doorgetrokken: niet alleen om de kinderen, maar ook hun familie welkom te heten. Voor een kind op Stella Nova start, brengt Nevelle Harper het altijd een bezoek thuis. Omdat de kleuterschool zo groot is, loop je er makkelijk verloren of voel je je bij je aankomst wat overdonderd. Een bezoekje thuis maakt de instap volgens Harper veel makkelijker. Uit principiële overweging komen er geen tolken aan te pas. Daardoor verlopen heel wat eerste bezoeken, vaak vooral in gebarentaal: “Soms kom ik bij een gezin en kan ik er amper drie woorden zeggen. Wanneer ik er vertrek, besef ik dat er nog heel wat werk voor de boeg is. En dat is eigenlijk geen probleem. Drie woorden is al een goed begin.”

Nevelle benadrukt het belang van relaties die uitgebouwd worden. Als er een tolk bij is, kan dat proces trager verlopen: “Ik moet zelf een manier

zoeken om met elk individu te communiceren. En ik weet dat dat ontzettend veel tijd zal kosten: ten minste vijf jaar, of zelfs langer.” De ouders overspoelen met nuttige informatie is niet zinvol, voegt hij eraan toe, omdat de mensen ontvankelijk moeten zijn voor de dingen die je hen vertelt. Het is beter om ouders zelf hun vragen te laten formuleren, op hun eigen tempo, en dan klaar te staan wanneer je de antwoorden kunt aanreiken. Dat kan eventueel met de hulp van andere gezinnen die dezelfde taal spreken, of met een van de 25 teamleden die in totaal 13 talen spreken.

Ze doen een inspanning om zich te documenteren over de herkomst van elk gezin, en een pedagoog brengt een tweede bezoek voor het kind echt start op Stella Nova. Die krijgt het gezelschap van een mentor: een van de kinderen uit de oudere leeftijdsgroepen. “We geven de mensen geen richtlijnen, we luisteren naar hen. We nodigen ze uit om te participeren omdat ze een bijdrage kunnen leveren via hun kennis en perspectieven. Daardoor gaan ook wij erop vooruit.” Tijdens overleg met de families zijn beelden en foto's ook een belangrijke informatiebron. De muren in Stella Nova zijn bedekt met foto's, verhalen van kinderen, tekeningen en schilderijen, in een poging om het werk in de individuen van de kleuterschool, zichtbaar te maken.

De medewerkers van Stella Nova geloven dat communicatie belangrijker is dan taal. Ze koesteren de ambitie om kinderen te laten voelen dat hun gedachten, meningen en verhalen echt van belang zijn. Nevelle drukt het zo uit: “Als we erin slagen om het kind duidelijk te maken dat we echt geïnteresseerd zijn in en begaan met wat ze zeggen, dan hebben we al een hele weg afgelegd. Want dan zal het kind de taal niet langer als een barrière, maar als een schat van mogelijkheden beschouwen.”